

فرانک زاپا

و مادرانِ نوآوری

گردآوری و تالیف

محسن کاس نژاد

سرشناسه	کاس نزاد، محسن، ۱۳۵۲ - گردآورنده، مترجم
عنوان و نام پدیدآور	فرانک زاپا و مادران نوآوری / گردآوری و برگردان محسن کاس نزاد.
مشخصات نشر	تهران: چود، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۶۶ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۲۶۱۵-۲۵-۴
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان به انگلیسی: Frank Zappa and the mothers of invention.
یادداشت	کتابنامه: ص. ۶۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	زاپا، فرانک، ۱۹۴۰ - ۱۹۹۳ م.
موضوع	Zappa, Frank
موضوع	مادرز آو اینویشن (گروه موسیقی)
موضوع	Mothers of Invention (Musical Group)
موضوع	۱- (موسیقی) -- ایالات متحده -- موسیقی دانان -- سرگذشتنامه
موضوع	۲- هنگسازان آمریکایی -- سرگذشتنامه
رده بندی کنگره	۷۸۴۱
رده بندی دیویی	۷۸۴۱/۴۲ ۶۶۰۹
شماره کتابشناسی ملی	۷۸۴۱/۴۲ ۶۶۰۹

فرانک زاپا و مادران نوآوری

تالیف و گردآوری: محسن کاس نزاد

چاپ اول ۱۳۹۹

شمارگان ۳۰۰۰ نسخه

شماره شابک ۹۷۸۹۶۴۲۶۱۵۲۵۴

قیمت: ۲۲ هزار تومان

نشر چود: تهران

تلفن: ۰۹۳۵۵۳۰۱۹۶۹

همه ی حقوق محفوظ و متعلق به نشر چود است

انتشار و تکثیر این اثر و یا بخشی از آن به هر شیوه

بدون مجوز کتبی و قبلی ناشر ممنوع می باشد

۱. یابچه

تاریخ را که بنویسیم، سوره‌های بسیاری از هنرمندان، اعم از موسیقیدانان، شاعران، نویسندگان، و نقاشان بزرگ را می‌یابیم که در اوج توانمندی خلاقانه، از قضای روزگار، از ثروت و شهرت بی‌بردار مانده، و تنها به سبب عشق گزاف خویش به آفرینش زیبایی، در تنگدستی و گاه اوج موانع پرشمار، کار خود را پرمایه به انجام رسانیده‌اند. چه بسیار آند هنرمندانی که از کوچکترین توجهی در زمان حیات خویش بی‌بهره مانده، و سال‌ها پس از مرگ، نامشان پرآوازه گردیده، و آثارشان توجه همگان را برانگیخته است. شاید چنین واقعیتی بسیار رخ و ناگوار به نظر برسد (که به راستی چنین نیز هست)، اما در این میان، نکته‌ای ظریف تر نیز نهفته است که نمی‌باید از آن چشم پوشید؛ بی‌گمان، هنرمند به هنر خویش هستی می‌پندد، و برای او هیچ چیزی گرانمایه تر و بلندپایه تر از خود آفرینش نیست. چرا که «هنرمند راستین» از مغز استخوان باور دارد که: «هنر برتر از گوهر آمد پدید». هنرمندان راستین در سرتاسر تاریخ - در پهنه‌ی این زمین پاک - چنین بوده، چنین اندیشیده، و بدین سان، چنین میراث انسانی گرانی را برای فرزندان بشر، و نسل‌های پس از خود به یادگار نهاده

اند. اگرچه امروز هم، کمابیش، قصه همان است، ولی هنرمند امروز به یاری رسانه های گروهی جوراجور، و از دیگر سو، هر چه مردمی تر شدن هنر و دلبستگی های هنری، بخت بسیار بیشتری برای عرضه ی هنر-اش را در زمانه ی خویش داراست. بختی که به ویژه، در سده های شوم میانی، چه در خاوران و چه در باختران نصیب کمتر هم مندی می شد. اینجاست که ضرورت شناخت تاریخ و دگرگونی های پیاپی اش، پس از پیش آشکار می گردد، و جا دارد تا در این مجال، برای روشن تر شدن موضوع، رای نه به دیدگاه ظریف میلان کوندرا^۱ نویسنده ی پرآوازه ی چک، پیرامون مقول ی تاریخ نگاهی بیفکنیم، که می گوید:

«تاریخ بشر، و تاریخ سر دو موله ی جدا از یکدیگر-اند، و تصمیم گیری درباره ی تاریخ بشر با انسان نیست زیرا تاریخ همچون نیرویی بیگانه چیره می شود و انسان یارای ایستادگی در برابر-اش را ندارد. حال آن که تاریخ هنر زائیده ی آزادی بشر، نوآوری های فردی، و امکان های خود اوست. معنای تاریخ هنر با مفهوم خود تاریخ در تضاد است.»^۲

درست است که تاریخ توسط انسان - به عنوان یگانه گوی خردمند، سُخْور و هنرور- رقم می خورد، اما به تقریب، هماره این چرخ سهمین و سترگ تاریخ است که سرنوشت آدمیان را در این گیتی رقم می زند. تاریخ را که نیک و بد، سربه سر، تنها شماری اندک از خیل بی شمار مسافران کاروان اش را می یابیم که توانسته

۱. Milan Kundera (زاده ی ۱ اپریل ۱۹۲۹- برنو، چکسلواکی).

۲. برگرفته از کتاب "Testaments betrayed: an essay in nine parts"، برگردان فارسی

توسط فروغ بوریاوری، با عنوان "وصیت خیانت شده" - نشر فرزانه - ۱۳۷۷

اند تا در فرصتی مغتنم - در کشاکش میان دمی و بازدمی - بر آن چیرگی یابند و قافله سالاری کنند.

فرانک زاپا، موسیقیدان و ترانه پرداز نامدار عصر ما نیز از آن دست هنرمندانی بود که با پشتکار و خودباوری ستایش برانگیزی توانست تا با وجود تنگناها و گرفتاری های فرهنگی پر شمار در زمانه و جغرافیای خویش، برگی از تاریخ هنر را رقم زند؛ چرخ ریخ را به دیگر سو براند؛ و دریافت های خود را از هستی پیرامون - اش، هوشمندانه، در قالب هنری نو پیش روی ما بگذارد. اگرچه هر یک از سنجشگران موسیقی، در فرازهای تاریخ گوناگون، نامی دیگرگون بر سبک موسیقی «فرانک زاپا و مادران نوآوری» نهاده اند، اما در طی سال ها کار حرفه ای، سخت کوشید تا با بهره جستن از ایده های گذشته که نتیجه ی آموخته های او از سبک هایی چون دادائیسم^۳، سورئالیسم^۴، و Situationist International^۵ بود - و آمیختن آن ها به هنر و حرفه ی موسیقی، آلبوم و اثره خود را در میان آهنگسازان بزرگ و اندیشمند تاریخ بگشاید، و پیروزمندان بر قله های افتخار بایستد. زاپا افزون بر استعداد ذاتی اش در موسیقی، به واسطه ی ذوق و قریحه ی فراوانی که در حوزه ی ادبیات و

۱- FZ and The Mothers Of Invention -

۲- Dadaism -

۳- Surrealism -

۴- SI؛ گروهی کوچک از آشوبگران سیاسی و هنری بود که از archism، Lettrism، و نیز جنبش سیاسی و هنری اوایل سده ی بیستم اروپا، یعنی avant-gardes سرچشمه گرفته، و در سال ۱۹۵۷ تشکیل گردید. این گروه سیاسی-هنری در دهه ی ۱۹۶۰ در اروپا فعال بود، اما در طی همان دهه، دستخوش تغییراتی اساسی گردیده و به گروه های کوچکتری چون Situationist Antinational، Bauhaus، و Second Situationist International تقسیم شد. نخستین گروه SI در سال ۱۹۷۲ منحل شد.

کلام داشت، کمک‌های زیادی نیز به گسترش «گنجینه‌ی واژگان و اصطلاحات» در زبان انگلیسی کرد، و رد پای او را در جای-جای «واژه‌نامه‌ی گفتار عامیانه‌ی انگلیسی»^۱ می‌توان یافت. عشق این آهنگساز به موسیقی چندان راستین است که به قولی، دل-ودین را فدای اش می‌سازد:

«اطلاعات، انش نیست؛ دانش خرد نیست؛ خرد واقعیت نیست؛ واقعیت زیبایی نیست؛ زیبایی عشق نیست؛ عشق موسیقی نیست؛ و موسیقی بهترین چیز است».

در این کتاب کوچک، که در واقع، رساله‌ای ست پژوهشی درباره‌ی فرانک زاپا؛ موسیقیدان ژولیده و شریک-ساز ایتالیایی-فرانسوی-یونانی-عرب تبار، کوشش شده است تا با گردآوری، ترجمه، و بهره‌گیری از اتکاپذیرترین اسناد مربوط به زندگی و موسیقی این آهنگساز؛ نقدهایی که بر حواش اثر و زندگی او نوشته شده؛ گفته‌ها، آراء و اندیشه‌های خود او درباره‌ی هنر و موسیقی؛ و همچنین، گردآوری و برگردان اطلاعاتی جامع و کامل از آلبوم‌های شخصی و همکاری‌های او با گروه موسیقی «مادران نوآوری» (The Mothers Of Invention) روبرو می‌کنیم. دیگر از هنرمندان زمانه‌ی خویش، گوشه‌هایی از روزگار و هنر او برداشته، ریاض و پژوهندگان هنر موسیقی آشکار گردد، و تردیدی نیست که درک دقیق آرای این هنرمند - پرکار نیازمند پژوهشی بسیار گسترده‌تر، و مطالعه‌ی کتاب‌های مرجع موسیقی خواهد بود. به هر ترتیب، در این کتاب بیش از یکصد مورد اطلاعات جانبی و تکمیلی نیز، بیشینه درباره‌ی موسیقیدانان و همکاران فرانک زاپا به شکل پاورقی آورده شده است تا برای خوانندگن دقیق کتاب - تا اندازه‌ی ممکن - نیازی به مراجعه به دیگر دانشنامه‌های موسیقی نباشد.